

суджень у юриспруденції дає можливість охопити усі сторони розумової діяльності співробітників правової сфери. Дотримання логічних законів у правоохоронній діяльності має наслідком формування несуперечливих, обґрунтованих висновків, які мають достатньо підстав вважатися достовірними, що є запорукою ефективної поліцейської діяльності та необхідною передумовою належного рівня захисту поліцією прав людини.

Список використаних джерел:

1. Хоменко І. В. Логіка для юристів: Підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 224 с.
2. Конверський А. Є. Логіка традиційна та сучасна (традиційна та сучасна): Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 536 с.
3. Бандурка О. М., Тягло О. В. Юридична логіка: Підручник. 2-е вид., переробл. і доповн. Харків : Золота миля, 2017. 216 с.
4. Гвоздзік О. І. Логічні числення: принципи, побудова та застосування їх у юриспруденції. Київ : Поліграф центр «Тат», 2003. 300 с.

УДК 347.627.3

*Мельник Марія,
студентка ННІ № 1 НАВС
Науковий керівник: Полішко Наталія,
старший викладач кафедри цивільно-
правових дисциплін НАВС*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РЕЖИМУ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ

Відповідно до норм сімейного законодавства України інститут шлюбу будується на засадах рівності дружини та чоловіка, взаєморозуміння між ними та поваги один до одного. Нерідко, порушення цих основоположних принципів призводить до кризових ситуацій у родині. Як правило, партнери приймають рішення тимчасово пожити окремо, щоб прийняти рішення щодо відновлення подружнього життя або остаточного розлучення.

Вже майже 20 років статтею 119 Сімейного кодексу України закріплено право подружжя звернутися до суду з заявою про встановлення режиму окремого проживання у разі неможливості чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно. Мета – надати подружжю додатковий механізм для збереження шлюбу не доводячи справу до розлучення.

Однак, серед українців цей режим є мало популярним через недостатню обізнаність у меті, підставах та наслідках його

встановлення, а також через те, що законодавче врегулювання даного інституту є не в повній мірі досконалим. Звернемося до реєстру судових рішень, у якому за останні 5 років було винесено всього близько 20 тисяч подібних рішень, в той час як рішень про розірвання шлюбу, в реєстрі з'являється кожен день більше 100.

До 2002 року інститут сепарації був невідомим Україні. З. В. Ромовська зазначає, що у жодному з радянських підручників з сімейного права про нього не було й згадки [1, с. 264]. Вперше цей термін в українському законодавстві з'явився у 2000 році, а саме після ратифікації Угоди між Україною і Турецькою Республікою «Про правову допомогу та співробітництво в цивільних справах», один із пунктів якої безпосередньо стосувався сепарації [2, с. 275].

За загальним правилом, у сімейному законодавстві визначено, що режим окремого проживання встановлюється судом. А чому не можна встановити в договірному порядку? Адже, з одного боку, договір про визначення місця проживання дитини та про сплату аліментів можна укласти в період шлюбу. Логіка таких договорів – зафіксувати, що дитина проживатиме з одним із батьків, а той з батьків, який проживатиме окремо, братиме матеріальну участь у вихованні дитини у відповідному розмірі. Тож, зазвичай факт початку окремого проживання може бути зафіксований у такому договорі. Крім того, прямої вказівки у законі про заборону укладання договору про сепарацію між подружжям без звернення до суду чи нотаріуса немає. При цьому, згідно норм закону зазначений режим припиняється у разі поновлення сімейних відносин (ведення спільного побуту, проживання однією сім'єю тощо), що також зручно зафіксувати буде у нотаріально посвідченому договорі. Шлюбний договір, яким передбачити зміну правового режиму майна та майнові відносини укладати можна. Інші договори, якщо це не суперечить вимогам Сімейного кодексу, інших законів та моральним засадам суспільства, подружжя також можуть укласти (ст. 9 СКУ). Тим більше, що згідно ч. 1 статті 120 СК встановлення режиму окремого проживання не припиняє прав та обов'язків подружжя, які встановлені Сімейним Кодексом, і які дружина та чоловік мали до встановлення цього режиму, а також прав та обов'язків, які встановлені шлюбним договором.

Однак, з іншого боку, згідно відповідно до ч. 2 ст. 120 СКУ у разі встановлення режиму окремого проживання: майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, не вважатиметься набутим у шлюбі; дитина, народжена дружиною після спливу десяти місяців, не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка [3].

Це дуже серйозні наслідки для пари і встановлення в договорі «факту початку або припинення окремого проживання» замість рішення суду виглядатиме як мінімум «несерйозно», а як максимум,

може призвести до масового укладення таких договорів, зловживань та порушення прав та інтересів дружини і чоловіка.

Цікавим є розповсюдження інституту режиму окремого проживання в міжнародній сімейній практиці. Здійснюючи аналіз законодавчих положень Франції, Німеччини, Литви, Мальти, Польщі, Бельгії та ряду інших держав-учасниць ЄС, де застосовується сепарація, можна дійти до висновку, що її головною метою є можливість надати подружжю час для визначення того майбутнього для їх шлюбу, який вони бажають обрати, – розлучення чи примирення. У більшості іноземних держав, режим окремого проживання може бути встановлений не лише рішенням суду, а й рішенням прокурора, державної адміністрації тощо. Крім того, законодавчо визначеним є перелік підстав для встановлення сепарації, серед яких: подружня зрада, насильство, жорстоке поведіння, погрози, тяжкі тілесні ушкодження чи тяжкі образи стосовно позивача чи дітей, якщо з часу укладення шлюбу пройшло чотири і більше років, або якщо один із подружжя покинув другого без достатніх на те підстав (без поважних причин) на строк більше двох років та інші. Також, встановлення режиму окремого проживання за законодавством деяких країн, наприклад Данії та Італії, є обов'язковим етапом для подальшого розірвання шлюбу [4, с. 23].

У будь-якому випадку, встановлення сепарації веде до припинення режиму спільності майна подружжя, набутого в шлюбі, припинення дії шлюбного договору, окрім положень щодо режиму окремого проживання та припинення дії презумпції батьківства (застосовується й до усиновлення дітей). Законодавство іноземних країн може передбачати й інші додаткові наслідки сепарації. Так, в законодавстві Португалії, встановлення сепарації не розриває шлюбні відносини, а лише їх послаблює, залишаючи обов'язок дотримання подружньої вірності, поваги і комунікації. За законодавством Ірландії правові наслідки встановлення режиму окремого проживання подружжя полягають у тому, що суд під час ухвалення рішення про його встановлення звільняє подружжя від обов'язку спільно проживати, однак дружина все ще може носити прізвище чоловіка. Встановлення сепарації у Нідерландах дає право вимагати відшкодування тому із подружжя, хто зазнав шкоди у зв'язку з діями другого з подружжя, вчиненими після відкриття провадження у справі про сепарацію або за шість місяців, що передували цьому, і якщо такі дії були вчинені без належної згоди на це іншим із подружжя або без надання ним представництва, або внаслідок легковажного збільшення боргів, або необгрунтованого відчуження об'єктів спільної сумісної власності, заподіяли шкоду спільному майну [5, с.22].

Тож, можна стверджувати, що встановлення режиму окремого проживання подружжя є однією з форм вирішення конфлікту між

подружжям, адже своєю природою, цей інститут не є тотожним розірванню шлюбу та покликаний здійснювати вплив на майнову і немайнову сфери відносин подружжя. Існування зазначеного інституту вже перевірене міжнародною практикою і, на нашу думку, є позитивним нововведенням вітчизняного законодавства. Проте недостатня обізнаність громадян про сепарацію, послаблення психологічних зв'язків у сім'ях та лібералізація суспільних поглядів щодо розірвання шлюбу призводять до поодиноких випадків застосування режиму. Саме тому в сучасних умовах, коли інститут сім'ї переживає кризу, інститут сепарації в Україні потребує подальшого удосконалення, з урахуванням зарубіжного досвіду правового регулювання.

Встановлення режиму окремого проживання не припиняє прав та обов'язків подружжя, які встановлені СК України і які дружина та чоловік мали до встановлення цього режиму, а також прав та обов'язків, які встановлені шлюбним договором.

Список використаних джерел:

1. Ромовська З. В. Українське сімейне право: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / З. В. Ромовська. Київ: Правова єдність. 2009. 500 с.
2. Ревуцька І. Е. Режим окремого проживання подружжя. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Право». 2010. Вип. 14. ч. 2. 305 с.
3. Сімейний кодекс України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
4. Верба-Сидор О.Б., Воробель У.Б. Формальна сепарація як умова розірвання шлюбу у законодавстві держав-учасниць Європейського Союзу (Данія, Ірландія та Італія). *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2019. С. 20–24.
5. Верба-Сидор О.Б., Воробель У.Б. Інститут сепарації у сімейному праві Франції, Португалії та країн Бенілюксу. *Соціально-правові студії*. 2019. Випуск 3 (5). С. 21–29.